

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Департамент освіти Сумської обласної державної адміністрації
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
за участю

Національний Еразмус+ офіс в Україні
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Київський університет імені Бориса Грінченка
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Державна установа «Палац дітей і молоді «Золак» м. Мінська», Білорусія
Казахський національний університет ім. аль-Фарабі, Казахстан
Ферганський державний університет, Узбекистан
Harbin University, China
University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Poland
European Regional Academy in Armenia, Armenia
All Nations University College, Ghana
Velzys gymnasium, Lithuania
Oekraïense School, Netherlands
Technical University of Moldova, Moldova

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ: ГЛОБАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ ЗМІН

Матеріали VI Міжнародної
науково-практичної конференції
Том 1

23–24 квітня 2020 року

*До 90-тої річниці кафедри педагогіки
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка*

Суми
Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка
2020

Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
Department of Education of Sumy Regional State Administration
Institute of Pedagogics of NAPS of Ukraine
Institute of Pedagogical Education and Adult Education of NAPS of Ukraine

with participation of

National Erasmus+ office in Ukraine

The state institution "South Ukrainian national pedagogical university named after K. D. Ushynsky"

Zhytomyr State University named after Ivan Franko

Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko

Borys Grinchenko Kyiv University

Sumy Regional Institute for Postgraduate Pedagogical Education

The state institution "Palace of Children and Youth "Zolak" Minsk, Belarus

Kazakh National University named after al-Farabi, Kazakhstan

Ferghana State University, Uzbekistan

Harbin University, China

University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Poland

European Regional Academy in Armenia, Armenia

All Nations University College, Ghana

Velzys gymnasium, Lithuania

Oekraïense School, Netherlands

Technical University of Moldova, Moldova

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF HIGHER EDUCATION: GLOBAL, EUROPEAN AND NATIONAL
DIMENSIONS OF CHANGE**

PROCEEDINGS

of VI International scientific-practical conference

Volume 2

23-24 April 2020

To the 90th Anniversary of the Chair of Pedagogics
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

Sumy

Publishing house of Sumy SPU named after A. S. Makarenko

2020

УДК 378.091:001.895](477:4)(063)

I 66

*Рекомендовано до друку вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 9 від 02.04.2020 р.)*

Редакційна колегія:

А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор (**відповідальний редактор**);

М. А. Бойченко – доктор педагогічних наук, доцент;

Т. М. Дегтяренко – доктор педагогічних наук, професор;

С. Б. Кузікова – доктор психологічних наук, професор;

Г. Ю. Ніколаї – доктор педагогічних наук, професор

О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор;

О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор;

С. М. Кондратюк – кандидат педагогічних наук, професор;

Н. М. Павлушенко – кандидат педагогічних наук, доцент;

А. О. Полянничко – кандидат педагогічних наук, доцент;

І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук, доцент

Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 квітня 2020 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 275 с.

ISBN 978-966-698-289-9 (повне зібрання)

ISBN 978-966-698-290-5 (Том 2)

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін», що є складовою виконання проєкту програми Еразмус+ Жан Моне Модуль. У матеріалах конференції розглядаються стратегії інноваційного розвитку вищої освіти в Україні, ЄС та світі; інновації у докторській підготовці молодих науковців: український, європейський та світовий досвід; організаційно-педагогічне забезпечення інноваційного розвитку вищої освіти в Україні, ЄС та у світі; стратегії та інноваційні технології підготовки викладачів вищої школи.

Proceedings contain materials of the International scientific-practical conference “Innovative development of higher education: global, European and national dimensions of change”. The conference is held within the framework of Erasmus+ Jean Monnet Module project. Proceedings of the conference reveal strategies of innovative development of higher education in Ukraine, EU and the world; innovations in doctoral training in educational/pedagogical sciences: Ukrainian, European and world experience; organizational and pedagogical support of innovative development of higher pedagogical education in Ukraine, EU and in the world; strategies and innovative technologies of the training of high school teachers.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

УДК 378.091:001.895](477:4)(063)

ЛІТЕРАТУРА

- Balogh, L. & Tóth L. et. al. (2001). *Gifted development at schools: research and practice*. University of Debrecen.
- Böckelmann, C. & Hug, R. (Hrsg.) (2004). *Mosaik Begabungsförderung. Konzepte und Erfahrungen aus dem Schulfeld*. Verlag Pestalozzianum, Zürich.
- Mönks, F.J. & Pflüger, R. (2005). *Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective*. Radboud University Nijmegen.
- Mönks, F. & Weyringer, S. (2000). Schulische Begabtenförderung in Österreich. In Mönks, Pusch, Schneidergruber (Hg.), *Begabungen erkennen – Begabte fördern*. Bericht zum Kongress in Salzburg 2000. Salzburg: Österreichisches Zentrum für Begabtenförderung und Begabungsforschung (ÖZBB).

Н. Ю. Гетманець

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Проблема вдосконалення диригентсько-хорової підготовки в межах навчання мистецьким галузям педагогічної освіти вимагає впровадження інноваційних підходів у освітній процес та постановку цілей формування лідерських якостей у майбутніх учителів музичного мистецтва.

Зазначеною проблемою займалися такі науковці, як І. Власов, І. Краснощок, С. Максименко, О. Савельєва та ін. Роль лідера в групі або команді цікавила Т. Джамгарова та В. Румянцеву. Зарубіжні та вітчизняні автори аналізували теорію та практику виявлення лідерських якостей, їхню взаємодію з групою: Є. Горохова, К. Левін Р. Хейфетц, Дж. Шнейдер та ін.

Проте, проблема формування лідерських якостей у студентів музичного мистецтва в контексті диригентсько-хорової підготовки не знайшла системного висвітлення в педагогічній теорії.

Варто зазначити, що в різноманітних довідкових і наукових джерелах феномен лідерства має подібне значення, але може переслідувати досить різні цілі. Лідер – це людина, яка реалізує загальні цілі, при цьому заохочує власний егоїзм (Менегетти, 1999). На думку С. Максименка, існує два типи лідера: емоційний та інструментальний (Максименко, 2014, с. 2).

У психології предметом вивчення лідерських якостей займаються з точки зору процесів та механізмів взаємодії людей у соціумі залежно від виховання, соціо-культурних умов, обставин і конкретних цілей, поставлених перед індивідуумом. Д. Майєрс вважає, що лідерство – це процес, за допомогою якого певні члени групи мотивують та ведуть за собою групу (Майєрс, 2002). У політології лідерство розглядається як інструмент регулювання взаємовідносин груп, людей, партій у сфері політики. Р. Такер вважає, що залежно від ситуації, характеру цілі та впливу лідером на суспільство, можна виділити три типи політичних лідерів – консерватори, революціонери та реформатори (Такер, 1990).

У педагогіці проблему лідерства розглядають як насамперед підготовку компетентного та амбітного педагога, який здатен мотивувати студентів та учнів до навчання, а також такого, який уміє постійно підтримувати позитивний настрій у групі. А. Кузьмінський та В. Омеляненко вважають, що лідер у педагогіці – це член колективу, який здатен у важливих ситуаціях помітно впливати на поведінку членів колективу, виявляти ініціативу в діях, брати на себе відповідальність за діяльність колективу (Такер, 1990).

Велике значення у формуванні лідерських якостей у майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті диригентсько-хорової підготовки мають такі види позааудиторної роботи зі студентами:

1. Участь хорових колективів та ансамблів у фестивалях і конкурсах всеукраїнського та міжнародного рівня. Значна частина роботи на результат поза стінами університету, а саме участь у конкурсах, є окремою галуззю професійної музичної, педагогічної та навіть психологічної роботи зі студентами. Задача художнього керівника хорового колективу полягає в мотивуванні, підвищенні зацікавленості студентів у можливих творчих перспективах хору. Для цього насамперед саме керівник має бути тією самою рушійною силою для формування в студентів зацікавленості та творчого азарту для участі в конкурсах у складі хорового колективу. Метою такого виду роботи для хормейстера та студента є розширення музичного кругозору, формування критичного мислення, оцінки свого виступу й виступу інших колективів-конкурсантів, формування компетентного оцінювання виступу та адекватної оцінки загального рівня конкурсу або фестивалю. Зазначена форма роботи є необхідною для формування в учасників колективу необхідних лідерських якостей для компетентного й ініціативного вчителя музики.

2. Участь у благодійних концертах та виступах. Метою подібної роботи є організація студентами виступів для вихованців дитячих будинків, лікарень, збір коштів на різноманітні благодійні цілі за допомогою проведення благодійних концертів. У даному випадку студенти цілком самостійно організують рекламу заходу (у разі благодійного концерту, націленого на збір коштів), формують концертний репертуар, який повністю складається з номерів творчої самодіяльності студентів; у разі виступу для вихованців дитячих будинків – збір серед студентів коштів на придбання необхідних речей і продуктів для дітей. Організація подібних заходів частково або повністю може лежати на студентському самоврядуванні, що формує в студентах лідерські якості, організаційні здібності, вміння працювати в команді. Участь у організації благодійних концертів та виступів – це можливість спробувати себе в якості організатора, менеджера або маркетолога, опанувати навички концертного виконавця, ведучого чи керівника вокального ансамблю.

3. Упровадження інноваційних методів навчання в роботі зі студентами, направлених на формування лідерських якостей у майбутніх

учителів музичного мистецтва – проведення психологічних тренінгів, створення мистецьких лабораторій, «мозковий штурм», інтегрування дидактичних ігор у процес навчання. Задачею викладача в цьому процесі є зацікавлення студента в роботі, мотивація на довгостроковий результат, підтримка позитивного настрою в групі під час проведення занять, обґрунтоване та послідовне підключення різноманітних форм роботи в ненавчальний процес, який призводить у перспективі до основної цілі – формуванню лідерських якостей у студентів.

Проаналізувавши досвід основних форм проведення позааудиторної роботи з майбутніми вчителями музичного мистецтва, пропонуємо такі рекомендації щодо формування в них лідерських якостей у контексті диригентсько-хорової підготовки. Методи та форми проведення аудиторних, індивідуальних і позааудиторних занять мають бути сучасними, інтерактивними, актуальними. Усі заняття мають бути спрямованими на формування в студентів лідерських якостей за допомогою компетентного донесення актуальної інформації та знань, які студенти можуть втілити найближчим часом на практиці. Варто зауважити, що викладач не просто має бути впевнений у теоретичному матеріалі, який він викладає, але й бути здатним довести свої знання на практичних заняттях. Мова викладання має бути доступною, а стиль – яскравим і захоплюючим. Таким чином, у студента формується позитивний образ компетентного викладача, який володіє лідерськими якостями.

Формування лідерських якостей у студентів у процесі диригентсько-хорової підготовки розвиває в них упевненість у собі, своїх професійних знаннях, уміннях і навичках, що значно підвищує їхню самооцінність у процесі пошуку достойного місця роботи після закінчення університету. Сучасні методи та підходи до навчання формують у студентів компетентність майбутнього вчителя музики як виконавця.

В умовах скорочення аудиторного часу для викладачів постає питання пошуку нових методів і форм роботи, які за більш короткий термін формували б у студентів лідерські якості, які необхідні для активного соціального та кар'єрного росту майбутнього спеціаліста в обраній галузі.

ЛІТЕРАТУРА

- Бендас, Т. В. (2009). *Психологія лідерства*. СПб.: Питер.
- Кузьмінський, А. І., Омеляненко, В. Л. (2006). *Педагогіка у запитаннях і відповідях*. К.: Знання.
- Майерс, Д. (2002). *Соціальна психологія*. David Myers "SocialPsychology".
- Максименко, С. Д. (2014). Лідерство як функція професійної психологічної компетентності особистості. *Проблеми сучасної психології*, 24, 7-16.
- Менегетти, А. (1999). *Психологія лідера*. М.: Славянская ассоциация Онтопсихологии.
- Такер, Р. (1990). *Сталин. Сталин. Путь к власти 1879—1929. История и личность*. М.: Прогресс.
- Фіцула, М. М. (2006). *Педагогіка вищої школи*. К.: «Академвидав».

Гетманець Н. Ю. Формування лідерських якостей у майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті диригентсько-хорової підготовки.....	110
Козерук К. В. Пліометричні вправи в процесі неформального навчання в умовах сьогодення.....	113
Kozmina N. A. Activities developing communicative skills	115
Коломієць А. Я., Клименченко Т. Г. Формування свідомого ставлення студентів до фізкультурно-оздоровчої діяльності.....	117
Корж-Усенко Л. В., Сидоренко О. Л. Інноваційний потенціал української вищої школи за кордоном: європейський вимір.....	120
Кривонос О. Б. Використання досвіду виховання молоді А. С. Макаренка в підготовці майбутніх педагогів	122
Куліченко А. К. Компетентнісний підхід у американській медичній освіті ХХІ століття.....	125
Лазарєв М. О., Лазарєва О. М. Основні компоненти професійно-творчої самореалізації майбутнього педагога в інноваційній освіті	127
Levenok I. S. Internationalization in higher education: innovative strategy in study process of foreign students	130
Лоза Т. О., Затилкін В. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців різних спеціальностей засобами фізичного виховання	132
Локшин В. С. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в умовах євроінтеграції.....	134
Мармаза О. І. Тайм-менеджмент як засіб самоменеджменту та удосконалення управлінської діяльності	136
Мелешко І. В. Сучасні виклики та завдання неформальної освіти дорослих	139
Мынбаева А. К., Болат А. Практика розвитку емоціональних навчальних студентів	141
Nefedchenko O. I. The main components of innovative heuristic education.....	145
Никифоров А. М. Проблема навчання декоративного мистецтва в Підросійській Україні ХІХ – початку ХХ століття у вітчизняних дисертаціях	147
Петренко Л. В. Особливості організації дистанційного навчання в процесі фахової підготовки майбутніх учителів математики.....	149
Петренко С. І. Формування інформатичної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі фахової підготовки	152
Постригач Н. О. Особливості забезпечення якості педагогічної освіти в країнах ЄС.....	155
Проценко І. І. Формування інтелекту майбутніх фахівців у дослідницькій культурі	158
Степанець М. Ю. Рефлексія як компонент освітніх програм підготовки педагогів у педагогічній школі шуліча (Університет Ніпіссінг, Канада).....	161
Сяська І. О. Практика навчально-дослідницької підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін у європейській освіті.....	163
Тарасова Т. Б., Ярош Н. А. Мотивація навчально-професійної діяльності майбутніх педагогів	166
Телєтова С. Г. Технології інтерактивного навчання як засіб розвитку комунікативної компетентності майбутніх педагогів-філологів	169

Наукове видання

Матеріали VI Міжнародної
науково-практичної конференції

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ
ВИМІРИ ЗМІН**
(23–24 квітня 2020 року)

DOI 10.24139/978-966-698-290-5/2020/conference/tom1

Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2020 р.
Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Відповідальний за випуск ***В. І. Шейко***
Комп'ютерна верстка ***І. А. Чистякова***

Підписано до друку 02.04.2020.
Формат 60x84/16. Гарн. Times. Папір офсет.
Друк ризогр. Ум. друк. арк. 15,98
Тираж 200 пр. Вид. № 84.

Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002

Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А. С. Макаренка